

Значення відкритих освітніх ресурсів для підготовки судового експерта

Дар'я Давиденко *^a, Карина Палкова **^b, Юлія Шпак ***^c

* Канд. екон. наук, ст. дослідн., ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9124-9511>, e-mail: davidenko.dasha@ukr.net

** Канд. юрид. наук, доцентка, Ризький університет імені Страдіня, м. Рига, Латвія, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6909-571X>, e-mail: Karina.Palkova@rsu.lv

*** ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5670-9893>, e-mail: ushpak97@gmail.com

^a Написання оригінального рукопису.

^b Адміністрування проекту.

^c Ресурси, нагляд.

DOI: [10.32353/khrife.4.2022.06](https://doi.org/10.32353/khrife.4.2022.06) УДК 342.9:378

Надійшло 28.11.2022 / Рецензовано 02.12.2022 / Прийнято до друку 06.12.2022 /
Доступно онлайн 30.12.2022

Розглянуто питання щодо забезпечення підготовки судового експерта в умовах онлайн-навчання за допомогою відкритих освітніх ресурсів. Представлено наукові доробки Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» щодо реалізованого проекту «Відкритий освітній ресурс: судова експертиза» — добірку навчальних матеріалів із питань судової експертизи, розроблених із метою їх вільного застосування під час підготовки судового експерта в Україні та за її межами. Проаналізовано основний створений відеоконтент щодо сутності висвітлених питань і користі навчального продукту для майбутніх фахівців. Відзначено практичну цінність освітнього ресурсу завдяки високому рівню застосування в ньому технічного обладнання наукової установи. Вивчено європейський досвід використання доступних освітніх ресурсів під час підготовки фахівців у галузі права на прикладі Ризького університету імені Страдіня. Визначено доцільність перенесення досвіду на практику здійснення такої підготовки в Україні. Досліджено затребуваність відкритого освітнього ресурсу, що підтверджено низкою апробаційних заходів як в Україні, так і в Латвії. Запропоновано розширювати можливості вільного доступу в умовах дистанційного навчання судового експерта, запроваджуючи

міжнародні освітні ресурси в обов'язкове навчально-методичне забезпечення освітніх програм. Метою статті є розроблення теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо запровадження відкритих освітніх ресурсів під час підготовки судового експерта. Для досягнення мети використано загальнонаукові методи теоретичного узагальнення, порівняння, системного аналізу та формалізації.

Ключові слова: відкритий освітній ресурс; дистанційне навчання; доступність; освіта; судовий експерт.

Постановка наукової проблеми

Перехід на цифрові технології — один із сучасних світових етапів розвитку суспільства, що став визначальним чинником зростання будь-якої галузі, яка доєдналась до діджиталізації. Тенденції до посилення інформаційних потоків, формування нових споживчих запитів зумовили трансформування цифрових технологій для забезпечення процесів їх оптимізації, автоматизації, покращення комунікації між партнерами та підвищення ефективності прийняття рішень у світі. Україна також долучилась до цих процесів від початку євроінтеграційної співпраці з Європейським Союзом. Розвиток цифрової галузі в Україні сьогодні є складовою стратегічних напрямів її розвитку та всебічно підтриманий державою, про що свідчить діяльність Міністерства цифрової трансформації¹. Так, основним завданням зазначеного Міністерства до 2024 року є реалізація десятків проєктів, що мають на меті стовідсоткове забезпечення доступних

публічних послуг онлайн. Питання доступності є важливою складовою сучасного життя, а постійно змінюване середовище ініціює потребу в запровадженні цифрових технологій у всі галузі.

Особливої актуальності питання розвитку діджиталізації в Україні набули через необхідність адаптувати економіку, науку та інші сфери до змін, пов'язаних із пандемією коронавірусної хвороби та війною в Україні, що розпочалась у лютому 2022 р. Через руйнування інфраструктури постраждало чимало галузей народного господарства, і необхідність розв'язати проблему налагодження належного життєзабезпечення стала основою посилення цифровізації як обов'язкової компоненти відновлюваних процесів в Україні. Разом з іншими галузями великих утрат зазнала й освіта. Від початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації понад 2400 закладів освіти пошкоджено або повністю зруйновано², що потребує нагального забезпечення (окрім відновлення) неперервного

---

1 Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/> (дата звернення: 15.11.2022).

2 2400 закладів освіти постраждали від бомбардувань та обстрілів, 269 з них зруйновані повністю,— Сергій Шкарлет / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/2400-zakladiv-osviti-postrazhdali-vid-bombarduvan-ta-obstriliv-269-z-nih-zrujnovani-povnistyu-sergij-shkarlet> (дата звернення: 15.11.2022).

освітнього процесу, який є можливим у межах дистанційного навчання.

Перелік сучасних цифрових інструментів, які допомагають виконати це завдання, є різноманітним, водночас важливим питанням залишається ступінь доступу до цих інструментів і безкоштовність користування ними. У період воєнного стану ³ Міністерство освіти і науки України реалізувало на власному офіційному сайті проект, який дає змогу закладам загальної середньої освіти користуватись електронними підручниками ⁴, допомагаючи учням в умовах навчання онлайн набувати певних компетентностей. Український євроінтеграційний портал розмістив доступні кожному користувачеві матеріали для опанування питань імплементації законодавства Європейського Союзу ⁵. Інші установи також поступово залучаються до цього — процес триває.

Отже, обсяг доступних освітніх ресурсів в Україні постійно зростає. Найбільшу державну підтримку отримує середня освіта. Натомість вища освіта залишається автономною в реалізації вільного доступу до освітніх проектів. Аналогічну проблему має і післядипломна освіта, що фактично вимушена самостійно здійснювати підготовку фахівців вищої кваліфікації в умовах онлайн-навчання.

Галузь судової експертизи також не стоїть осторонь зазначених проблем, навіть більше: підготовка судових експертів у межах підвищення їхньої кваліфікації вимагає індивідуальних навчальних програм, які враховують специфічність набутих знань та особливості місії експертних установ у забезпеченні правосуддя в Україні. Підготовка судових експертів і підвищення їхньої кваліфікації в межах конкретної спеціальності за критичних умов навчання потребує розширення доступу до освітніх інтернет-ресурсів.

Аналіз основних досліджень і публікацій

Проблеми підготовки судових експертів намагалися розв'язати багато вітчизняних науковців. Так, С. О. Стрілець та Р. В. Кузнецов ⁶ у своєму дослідженні приділили увагу недолікам чинної системи підготовки кадрів для Експертної служби Міністерства внутрішніх справ, наголошуючи на необхідності її вдосконалення шляхом урахування відповідного європейського досвіду. С. Г. Гаспарян ⁷ присвятила своє дисертаційне дослідження вивченню окремих аспектів кадрового забезпечення експертних установ, убаваючи витоки вдосконалення процесу підготовки кваліфікованих фахівців

3 Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022 (зі змін. та доп.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 15.11.2022).

4 Електронні підручники для навчання в умовах воєнного стану розміщено у вільному доступі / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/elektronni-pidruchniki-dlya-navchannya-v-umovah-voennogo-stanu-rozmisheno-u-vilnomu-dostupi> (дата звернення: 15.11.2022).

5 Інфографіка та освітні матеріали / Євроінтеграційний портал. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/infografika> (дата звернення: 15.11.2022).

6 Стрілець С. О., Кузнецов Р. В. Шляхи вдосконалення підготовки та підвищення кваліфікації судових експертів Експертної служби МВС. *Молодий вчений*. 2020. № 9 (85). С. 236–241. DOI: 10.32839/2304-5809/2020-9-85-51 (дата звернення: 15.11.2022).

7 Гаспарян С. Г. Адміністративно-правові засади кадрового забезпечення судово-експертних установ України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2019.

у змінах адміністративного законодавства. Практику підготовки судових експертів у закладах вищої освіти вивчав В. М. Бараняк⁸, звертаючи увагу на необхідність реформування організаційного й освітнього забезпечення підготовки фахівців судово-експертного профілю. І. А. Петрова та О. П. Снігерьев⁹ розглядали варіанти вдосконалення системи підготовки судових експертів наукових установ Міністерства юстиції України за допомогою застосування мотиваційного впливу на них. В. В. Хоша¹⁰ сконцентрував увагу на необхідності усунення законодавчих похибок під час здійснення підготовки наукових кадрів у галузі права, окреслюючи шляхи подолання недоліків за допомогою розширення діяльності судово-експертних установ освітніми завданнями.

Чималий перелік публікацій сучасних авторів із цієї тематики підсилює її актуальність, але питання запровадження вільних освітніх ресурсів для підготовки судового експерта сучасні науковці та фахівці не розглядають, а предметом дослідження в більшості праць є юридична складова процесу. Отже, інформаційна або освітня компонента процесу підготовки судового експерта потребує подальшого вивчення.

Мета статті

Розробити теоретичні положення та практичні рекомендації щодо запровадження відкритих освітніх ресурсів під час підготовки судових експертів.

Методи дослідження

Загальнонаукові методи теоретичного узагальнення, порівняння, системного аналізу та формалізації.

Викладення основного матеріалу дослідження

Відповідно до Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів¹¹, фахівці, які прагнуть отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта, повинні мати відповідну вищу освіту (освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста), знати законодавство України про судову експертизу та пройти навчання / стажування у державній судово-експертній установі з відповідної спеціальності, за результатами якого скласти іспит Центральній експертно-кваліфікаційній комісії в м. Києві. Більшість вимог до судового експерта мають формальний характер, але

8 Бараняк В. М. Проблеми підготовки судових експертів у вищих навчальних закладах України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2014. № 801. С. 229–233. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2014_801_41 (дата звернення: 15.11.2022).

9 Петрова І. А., Снігерьев О. П. Шляхи вдосконалення системи підготовки судових експертів в Україні. *Актуальні питання судової експертизи та криміналістики* : мат-ли міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 95-річ. створ. Харків. НДІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса (Харків, 10–11.10.2018). Харків, 2018. С. 17–20.

10 Хоша В. В. Питання підготовки наукових кадрів в галузі права за профілем судово-експертної діяльності. *Судова експертиза: сучасність та майбутнє* : мат-ли кругл. столу (Львів, 25–26.02.2019). Львів, 2019. С. 136–137.

11 Про затвердження Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів : наказ Мін'юсту України від 03.03.2015 р. № 301/5 (зі змін. та доп.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15#Text> (дата звернення: 15.11.2022).

зазначені вище проблеми виникають саме на етапі навчання або стажування, що за сучасних обставин трансформовано в дистанційну форму. Онлайн-взаємодія лектора та фахівця, що планує отримати кваліфікацію за однією з експертних спеціальностей, вимагає від наукових установ відповідальних рішень щодо переорієнтування програм навчання та зміни підходів до викладання.

У пошуках дієвих засобів для розв'язання освітніх проблем в умовах світової діджиталізації цікавим є дослідження міжнародного досвіду. Європейські країни більш прогресивні в питаннях доступності освіти, про що свідчить високий рівень послуговування електронними бібліотеками та репозиторіями, безкоштовність користування наукометричними базами, фаховими журналами й іншим навчально-методичним забезпеченням. Фактично кожен європеець, який прагне здобути конкретну освіту, має змогу вільно користуватися матеріалами закладу освіти, де навчається. Запозичення такого досвіду є логічним і доцільним у межах євроінтеграційних процесів в Україні, до того ж обмін освітніми ресурсами сприятиме зміцненню міжнародного партнерства та підвищить якість підготовки фахівця будь-якої галузі (зокрема, судової експертизи). Майбутні перспективи такої співпраці заохочують заклади вищої освіти та наукові установи до активних дій щодо розширення можливостей

навчання шляхом забезпечення вільного доступу до освітніх ресурсів.

Так, 2021 р. Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»¹² (далі — *ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса»*) одним із перших в Україні разом із Ризьким університетом імені Страдіня реалізував масштабний проект «Відкритий освітній ресурс: судова експертиза», який дав змогу створити ґрунтовні навчальні матеріали для здійснення підготовки судового експерта як в Україні, так і за її межами.

Зауважимо, що на етапі планування проекту його автори провели опитування серед 132 судових експертів щодо прийнятності вільних освітніх ресурсів із підготовки фахівців і потреби запровадження такого підходу на практиці. Статистично оброблені результати анкетування демонструють позитивне сприйняття доступного інструментарію в умовах світової трансформації освіти¹³, тому доцільність проведеного дослідження в рамках проекту є науково підтвердженою й обумовлює зацікавленість як іноземних освітян, так і українських наукових установ судово-експертної діяльності.

До того ж вибір латвійського партнера не є випадковим. Процес підготовки судових експертів у Латвії тотожний українській системі навчання відповідних фахівців, тому обмін знаннями на міжнародному рівні сприятиме вдосконаленню дистанційної освіти та

12 Відбувся українсько-латвійський семінар «Відкритий освітній ресурс: судова експертиза. Крок до модернізації методів підготовки судових експертів» / Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». URL: <https://www.hniise.gov.ua/14642-vdbuvsya-ukranskolatviskii-semnar-vdkritii-osvtni-resurs-sudova-ekspertiza-krok-do-modernzats-metodv-pdgotovki-sudovix-ekspertv.html> (дата звернення: 15.11.2022).

13 Palkova K., Agapova O., Zile A., Polianskyi A., Vadym K., Hasparian S., Mykhailo M. Sustainability of Open Educational Resources in Forensic Sciences: International Experience. *European Journal of Sustainable Development*. 2022. No 11 (3). DOI: [10.14207/ejsd.2022.v11n3p71](https://doi.org/10.14207/ejsd.2022.v11n3p71) (дата звернення: 15.11.2022).

допомагатиме формуванню практичних навичок спеціаліста з урахуванням провідного латвійсько-українського досвіду проведення експертних досліджень¹⁴.

У межах представленого проекту створено відкритий освітній ресурс із науковими, навчальними й іншими матеріалами, присвяченими актуальним питанням судової експертизи та криміналістики, а також відеопрезентації роботи судового експерта із можливістю їх дистанційного використання кінцевими споживачами (здобувачами вищої освіти різних рівнів навчання, науковцями, судовими експертами інших країн). Створений контент містить відеоролик для ознайомлення слухачів із метою проекту «Відкритий освітній ресурс: судова експертиза» і 9 відеопрезентацій, присвячених окремим видам експертиз, які стосуються судової гемологічної, балістичної та психологічної, мистецтвознавчої, судово-ветеринарної, біологічної, інженерно-транспортної експертиз, а також технічної експертизи документів і експертизи матеріалів, речовин та виробів.

Фахівець зі спеціальностей 17.1.1 «Дослідження дорогоцінного каміння», 17.1.2 «Дослідження діамантів», 17.1.3 «Дослідження дорогоцінного каміння органогенного походження», 17.1.4 «Дослідження напівдорогоцінного каміння», 17.1.5 «Дослідження декоративного каміння» ознайомлює з видами дорогоцінного та напівдорогоцінного каміння, що є об'єктами експертиз, та основними методами проведення їх дослідження (органолептичним, інструментальним і порівняльним) із використанням технічного оснащення наукової установи.

Відеоролик «Судова балістична експертиза» містить навчальні матеріали, що стосуються експертизи зброї та слідів і обставин її використання. Фахівець із досліджень зброї та вибухотехнічних досліджень наводить основні етапи проведення експертизи, урахуваючи особливості розв'язуваних завдань (класифікаційних, діагностичних та ідентифікаційних), а також демонструє процес емпіричного експерименту зі зброєю в приміщенні тиру ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса».

Контент психологічної експертизи (окрім окреслення її завдань) навчає користувачів роботі з комп'ютерним поліграфом, демонструючи особливості психофізіологічного дослідження за методиками, що пройшли державну атестацію. Крім того, відео містить навчальний експеримент із застосування сучасного обладнання ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» у процесі дослідження вербального твердження особи про конкретну подію.

Технічна експертиза документів представлена у відеопрезентаціях інформацією щодо різновидів об'єктів дослідження й обладнання для його проведення. Цікавим є демонстрація відеокomплексу «Спектр Експерт МФ-3» і процесу фотографування документів зі світлофільтрами.

Відеопрезентація «Мистецтвознавча експертиза» ознайомлює слухача з особливостями проведення досліджень предметів антикваріату та творів мистецтва. Фахівець-мистецтвознавець докладно розповідає про завдання мистецтвознавчої експертизи та наводить приклади встановлення культурної цінності об'єктів, проведення атрибуції твору тощо.

14 Відбувся українсько-латвійський семінар ... URL: <https://www.hniise.gov.ua/14642-vdbuvsvya-ukranskolatviskii-semnar-vdkritii-osvtni-resurs-sudova-ekspertiza-krok-domodernzats-metodv-pdgotovki-sudovix-ekspertv.html> (дата звернення: 15.11.2022).

Наступне відео присвячено судово-ветеринарній експертизі, методам дослідження її об'єктів та основним завданням. Також у презентації можна побачити сучасне обладнання ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» для проведення цього виду експертизи, а саме: газовий хроматомас-спектрометр GCMS-QP2020, за допомогою якого можна встановити наявність невідомих речовин і/або отрут, які могли призвести до загибелі тварин, та спектрометр з індуктивно зв'язаною плазмою серії ICPE-9800, що дає змогу провести дослідження зі встановлення наявності важких металів у наданих об'єктах.

Біологічна експертиза в освітніх матеріалах представлена теоретичними аспектами дослідження та зображенням вимірювальної техніки для його проведення (мікроскопи та сушильна шафа).

Навчальне відео про експертизу матеріалів, речовин та виробів містить інформацію про хімічну лабораторію ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» і її технічне оснащення.

Остання презентація присвячена інженерно-транспортній експертизі. Вона ознайомлює користувачів із завданнями автотехнічної, транспортно-трасологічної експертиз та експертизи залізничного транспорту. На особливу увагу заслуговує демонстрування комп'ютерних програм, що дають змогу моделювати рух і зіткнення транспортних засобів. Користуючись програмою *PC Crash*, судовий експерт має змогу візуалізувати механізм дорожньо-транспортної пригоди. На відео користувачі можуть детально вивчити моделі удару, які програма розраховує в динаміці. Також навчальний матеріал містить інформацію про 6 сучасних устаткувань, що допома-

гають судовому експертові у проведенні дорожньо-технічних досліджень (деселерометр, перетворювач кута повороту, автоматичний прес та ін.). Крім того, ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» має у своїй структурі лабораторію з дослідження асфальто-бетонних сумішей, технічне оснащення якої продемонстроване в контенті.

Отже, застосовуючи створені освітні ресурси, можна не лише ознайомитись із теоретичними основами конкретного виду експертизи, а й отримати практичні навички дослідження на сучасному обладнанні ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса».

Безперечно, застосування розробленого контенту розв'язує організаційну проблему навчання в умовах онлайн-підготовки судового експерта в Україні, але проект «Відкритий освітній ресурс: судова експертиза» може принести користь і за межами країни. Для перевірки цієї гіпотези розробники здійснили низку апробаційних заходів, метою яких є визначити прийнятність проведеної наукової роботи, оцінити якість отриманого навчального продукту й поширити його серед європейської наукової спільноти.

Для ознайомлення із сутністю проекту «Відкритий освітній ресурс: судова експертиза» та отриманими результатами оприлюднено чимало наукових праць, зокрема у виданнях, цитованих у наукометричних базах *Scopus*, *Web of Science*¹⁵.

Із метою обговорення проблемних аспектів створення вільного освітнього простору для підготовки судових експертів проведено панельну дискусію «Вплив українсько-латвійського науково-дослідного проекту “Відкритий

15 Palkova K., Agapova O., Zile A. OER as a Tool for Sustainable Development: The Ukrainian – Latvian Experience of Forensic Science Experts. *European Journal of Sustainable Development*. 2021. Vol. 10. No. 3. P. 15–26. DOI: [10.14207/ejsd.2021.v10n3p15](https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n3p15) (дата звернення: 12.11.2022).

освітній ресурс: судова експертиза” на механізми провадження освітньої діяльності у сфері експертного забезпечення правосуддя» у межах міжнародної науково-практичної конференції-полілогу «Актуальні питання судової експертизи і криміналістики»¹⁶.

Для забезпечення безперервної комунікації між учасниками проекту створено спільну українсько-латвійську сторінку в соціальній мережі Facebook (META)¹⁷.

Для обміну практичним досвідом із питань підготовки фахівців країни-розробники освітнього ресурсу також організували семінари, один із яких — в онлайн-режимі в ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», а другий — під час відрядження авторів до Латвії.

Апробація проекту підтверджує потребу в розробленому освітньому контенту, його актуальність, а також зміцнює міжнародне партнерство.

Нааявні переваги запровадження відкритих освітніх ресурсів спонукають до подальшого розширення можливостей застосування проекту «Відкритий освітній ресурс: судова експертиза». Із метою поглиблення цього процесу запропоновано докладно порівняти навчальні матеріали із проведення експертних досліджень у європейських експертних установах із практикою в Україні та спонукати партнерів до продовження обміну досвідом, обов'язково додати відеопрезентації до навчальної програми підготовки / стажування су-

дових експертів на курсах підвищення кваліфікації в ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», розмістивши контент для вільного доступу на офіційному сайті цієї установи; поширити інформацію про доступний навчальний матеріал серед колег інших експертних установ, запросивши їх долучитися до процесу обміну досвідом з навчальною метою.

Отже, поширення результатів проекту «Відкритий освітній ресурс: судова експертиза» сприяє розвитку освітнього напрямку діяльності ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» і підвищує ефективність підготовки судових експертів в умовах дистанційного навчання. Створення відкритого освітнього ресурсу дає змогу доповнити наявні навчальні матеріали, що сприяє легкому ознайомленню з певним видом судової експертизи та більш ефективному опануванню майбутніми експертами знань, умінь і навичок. Крім того, здійснення міжнародного обміну знаннями між експертними установами в галузі спеціальних знань позитивно впливає на формування у фахівців практичних навичок.

Висновки

Досвід українсько-латвійського партнерства є взірцем відкритості та доступності освітніх ресурсів, які демонструють об'ємний інформаційний масив, що дає змогу користувачеві здійснювати самоосвіту з обраного профілю навчання

16 Агапова О. В. «Відкритий освітній ресурс: судова експертиза». Крок до модернізації методів підготовки судових експертів. *Актуальні питання судової експертизи і криміналістики* : мат-ли міжнар. конф.-полілогу (Харків, 15–16.04.2021). Харків, 2021. С. 301–302 ; Zile A. Development of forensic institute in the republic of Latvia. *Там само*. С. 302–304 ; Grasis J., Palkova K. Open educational resource and forensic science: challenges and future perspectives for the higher education. *Там само*. С. 306–308. URL: https://www.hniise.gov.ua/uploads/files/public-folder/2021_tezy_konferentsiya%20in%20print5.pdf (дата звернення: 15.11.2022).

17 Open Educational Resource: Forensic Science / Facebook. URL: <https://www.facebook.com/OERForensicScience> (дата звернення: 15.11.2022).

й отримати відповідну підготовку, необхідну для формування фахових компетентностей. Реалізація проєктів, що мають на меті надати вільний доступ до навчальних матеріалів, не лише подає допомогу у прилаштуванні до умов онлайн-навчання, а й розширює освітні можливості здобувачів. Так, підготовка судових експертів у межах проєкту «Відкритий освітній ресурс: судова експертиза» сприяє обміну досвідом між українськими і латвійськими фахівцями, позитивно впливаючи на формування їхніх знань і дистанційне отримання необхідної теоретичної та практичної бази для подальшої професійної діяльності.

Significance of open educational resources for forensic expert training

Daria Davydenko, Karina Palkova, Yuliia Shpak

The issue of ensuring forensic expert training in conditions of online education with the help of open educational resources was analyzed. Research and development of National Scientific Center «Hon. Prof. M. S. Bokarius Forensic Science Institute» concerning the implemented project Open Educational Resource: Forensic Science, which research results are educational materials on forensic science, collected in order to freely use them during forensic expert training in Ukraine and abroad, are presented. The main created video content was analyzed in relation to the essence of outlined issues and importance of educational product for future experts. The practical value of the educational resource was emphasized thanks to the high level of technical equipment use at the research institution. European experience of using available educational resources while training experts in the field of law at Rīga Stradiņš University was considered. Expediency of applying such experience to the practice of such training in Ukraine was determined. The research paper studies into demand for free

educational resource which was confirmed by the range of approbation events both in Ukraine and in Latvia. The research suggests continuing to expand capabilities of free access under conditions of forensic expert distance learning, introducing international educational resources into mandatory educational and methodological support of educational programs. The Article purpose is to develop theoretical provisions and practical recommendations concerning implementation of open educational resources in the course of forensic expert training. To fulfil this goal, general scientific methods of theoretical generalization, comparison, systems analysis and formalization were applied.

Keywords: *open educational resource; distance learning; accessibility; education; forensic expert.*

Фінансування

Це дослідження не отримало жодного спеціального гранту від фінансових установ у державному, комерційному чи некомерційному секторах.

Відмова від відповідальності

Засновники не грали жодної ролі у розробленні дослідження, добиранні й аналізованні даних, рішеннях про публікацію чи підготовку рукопису.

Учасники

Автори внесли свій внесок винятково в інтелектуальну дискусію, що є основою цього документа, дослідження судової практики, написання та редагування, і беруть на себе відповідальність за її зміст і тлумачення.

Декларація щодо конфлікту інтересів

Автори заявляють, що у них відсутній конфлікт інтересів.

References

Ahapova, O. V. (2021). «Vidkrytyi osvittii resurs: sudova ekspertyza». Krok do modernizatsii metodiv pidhotovky sudovykh ekspertiv [Open educational resource: forensic science. A step towards modernization of methods while forensic experts training]. *Aktualni pytannia sudovoi*

- ekspertyzy i kryminalistyky* : mat-ly mizhn. konf.-polilohu (Kharkiv, 15–16.04.2021). Kharkiv, 2021. URL: https://www.hniise.gov.ua/uploads/files/public-folder/2021_tezy_konferencija%20in%20print5.pdf [in Ukrainian].
- Baraniak, V. M. (2014). Problemy pidhotovky sudovykh ekspertiv u vyshchykh navchalnykh zakladakh Ukrainy [Problems of forensic experts training in higher educational institutions of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. № 801. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2014_801_41 [in Ukrainian].
- Grasis, J., Palkova, K. (2021). Open educational resource and forensic science: challenges and future perspectives for the higher education. *Aktualni pytannia sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky* : mat-ly mizhn. konf.-polilohu (Kharkiv, 15–16.04.2021). Kharkiv. URL: https://www.hniise.gov.ua/uploads/files/public-folder/2021_tezy_konferencija%20in%20print5.pdf.
- Hasparian, S. H. (2019). *Administratyvno-pravovi zasady kadrovoho zabezpechennia sudovo-ekspertnykh ustanov Ukrainy* [Administrative and legal principles of forensic science institutions staffing] : avtor. dys. ... kand. yuryd. nauk. Kharkiv [in Ukrainian].
- Khosha, V. V. (2019). Pytannia pidhotovky naukovykh kadriv v haluzi prava za profilem sudovo-ekspertnoi diialnosti [The issue of scientific staff training in the field of law according to the profile of forensic expert activity]. *Sudova ekspertyza: suchasnist ta maibutnie* : mat-ly kruhloho stolu (Lviv, 25–26.02.2019). Lviv [in Ukrainian].
- Palkova, K., Agapova, O., Zile A. (2021). OER as a Tool for Sustainable Development: The Ukrainian – Latvian Experience of Forensic Science Experts. *European Journal of Sustainable Development*. Vol. 10. No. 3. DOI: 10.14207/ejsd.2021.v10n3p15.
- Palkova, K., Agapova, O., Zile, A., Polianskyi, A., Vadyim, K., Hasparian, S., & Mykhailo, M. (2022). Sustainability of Open Educational Resources in Forensic Sciences: International Experience. *European Journal of Sustainable Development*. No 11 (3). DOI: 10.14207/ejsd.2022.v11n3p71.
- Petrova, I. A., Sniherov, O. P. (2018). Shliakhy vdoskonalennia systemy pidhotovky sudovykh ekspertiv v Ukraini [Ways to improve the system of forensic experts training in Ukraine]. *Aktualni pytannia sudovoi ekspertyzy ta kryminalistyky* : mat-ly mizhnar. nauk.-prakt. konf., prysviach. 95-richchiu stvorennia Kharkiv. NDI sud. ekspertyz im. Zasl. prof. M. S. Bokariusia (Kharkiv, 10–11.10.2018). Kharkiv [in Ukrainian].
- Strilets, S., & Kuznetsov, R. (2020). Ways to improve training and qualification improvement forensic experts of the expert service of the ministry of internal affairs. *Young Scientist*. No 9 (85). DOI: 10.32839/2304-5809/2020-9-85-51 [in Ukrainian].
- Zile, A. (2021). Development of forensic institute in the republic of Latvia. *Aktualni pytannia sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky* : mat-ly mizhn. konf.-polilohu (Kharkiv, 15–16.04.2021). Kharkiv. URL: https://www.hniise.gov.ua/uploads/files/public-folder/2021_tezy_konferencija%20in%20print5.pdf.
- Давиденко, Д., Палкова, К., Шпак, Ю. (2022). Значення відкритих освітніх ресурсів для підготовки судового експерта. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. Вип. 4 (29). С. 124–133. DOI: 10.32353/khrife.4.2022.06.